

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний економічний університет
Юридичний факультет

Кафедра конституційного,
адміністративного та фінансового
права

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни: «Актуальні проблеми господарського права»

на тему:

**„Сутність державного регулювання господарської
діяльності в Україні”**

Студента 1 курсу групи ПРм - 12
Галузь знань 0304 «Право»
Спеціальність 8.03040101 «Правознавство»
Збрик Д.О.
Керівник: д.ю.н., проф. Гречанюк С.К.

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1	
СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	5
1.1. Необхідність державного регулювання господарської діяльності.....	5
1.2. Поняття та принципи державного регулювання господарської діяльності.....	15
РОЗДІЛ 2	
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	21
2.1 Конституційні засади державного регулювання господарської діяльності.....	21
2.2 Особливості та система господарського законодавства.....	26
РОЗДІЛ 3	
УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	28
ВИСНОВКИ	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	33

ВСТУП

На сучасному етапі Україна переживає складний процес формування нового господарського правопорядку, якому притаманні, з одного боку, стрімкий розвиток економічних правовідносин, з іншого – наявність певних проблем у законотворчій та правозастосовчій практиці при вирішенні питань правового регулювання господарської діяльності в умовах перехідного до ринкової економіки періоду. У зв'язку з цим виникає нагальна потреба у теоретичному дослідженні понятійно-категоріального апарату, як відбиття реальних правових процесів і явищ, з яким в юридичній науці пов'язуються принципи, дотримання яких має сприяти ефективності процесу пізнання права та його юридичної форми – законодавства, а саме логічної і термінологічної чіткості, цілісності і неупередженості наукового апарату.

У науковій літературі можна зустріти неоднозначні оцінки, які даються плануванню як засобу державного регулювання відносин у сфері господарювання, проте його позитивний ефект майже не піддається сумніву. Водночас планування чомусь не отримало відображення у конституційно-правових нормах як правовій матерії найвищої юридичної сили, що визначає єдині для усіх галузей законодавства України засади їх формування та розвитку. Зокрема, не можна визнати уривчасті згадування у Конституції України про програми соціально-економічного розвитку, що розробляються на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях, адекватним та повним відображенням потреби у плануванні господарської діяльності. Під час прийняття Конституції України у 1996 році необґрунтовано було відкинуто кращі здобутки радянської системи планування господарської діяльності, що отримало вияв у відсутності окремої глави про державне планування аналогічної тій, яка була закріплена у Конституції УРСР від 1978 року (Глава 16). Саме відсутність єдиного планового підходу до регламентації господарських відносин слід визнати однією з ключових проблем, на вирішенні якої мають сконцентрувати увагу законодавчий орган, практикуючі юристи та

наукова громадськість. Отже, наведеним вище обумовлюється своєчасність виконання цього дослідження.

До правових категорій, що потребують відповідного теоретичного аналізу відносяться такі поняття, як «правове регулювання» і «державне регулювання».

Дослідженням питань правового регулювання займалися такі відомі вчені-правознавці, як С.С.Алексєєв, С.А. Комаров, М.П. Марченко. Серед вітчизняних науковців, можна назвати С.В. Бобровник, П.М. Рабіновича О. Ф. Скакун, О.М. Мельник. Проблеми визначення сутності державного регулювання економіки в цілому, і підприємництву, зокрема, присвятили свої дослідження В.К. Мамутов, В. Б. Авер'янов, Н.О.. Саніахметова та інші.

Метою курсової роботи є дослідження сутності правового регулювання господарської діяльності.

Об'єктом дослідження є державне регулювання господарської діяльності.

Предметом дослідження є особливості правового регулювання господарської діяльності.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких питань:

- охарактеризувати необхідність державного регулювання господарської діяльності;
- вивчити поняття та принципи державного регулювання господарської діяльності;
- проаналізувати конституційні засади державного регулювання господарської діяльності;
- визначити особливості та система господарського законодавства;
- дослідити напрямки удосконалення законодавства щодо державного регулювання господарської діяльності.

Курсова робота складається зі вступу, трьох розділів з підрозділами, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Необхідність державного регулювання господарської діяльності

Реформи, що здійснюються у країні, покликані змінити характер участі держави в господарській діяльності, зменшити частку державної власності, створити економічні умови для забезпечення високої ділової активності. Будь-яка масштабна акція потребує скрупульозної підготовки та виваженості. Мета державного регулювання економіки — створити таку господарську систему, яка б орієнтувалася на вибір найефективніших варіантів використання наявних факторів виробництва та забезпечення сприятливих соціально-економічних умов життєдіяльності.

Орієнтирами, яких дотримується держава у процесі регулювання економіки, є показники, що характеризують рівень економічного розвитку та якість життя: тривалість життя людини, дохід (валовий внутрішній продукт) на душу населення, рівень зайнятості, ступінь реалізації прав людини, стан навколишнього середовища [6, с. 44-45].

Отже, конкретніше державне регулювання можна визначити як вплив держави на відтворювальні процеси в економіці відповідними засобами з метою зорієнтувати суб'єктів господарювання і окремих громадян на досягнення цілей і пріоритетів державної політики суспільного розвитку. Державне регулювання — це майже всі функції держави, пов'язані з економічною та економіко-соціальною діяльністю і покликані забезпечити умови функціонування ринкової економічної системи.

Державне регулювання охоплює всі напрямки суспільного виробництва. Однак першочергова увага приділяється регулюванню відносин власності та підприємництва, інвестицій і структурної перебудови галузей матеріального виробництва, соціального розвитку й ринку праці, фінансового ринку та

грошового обігу, територіальних пропорцій і регіональних ринків, природокористування, зовнішньоекономічної діяльності. Ці питання становлять основний зміст державного регулювання економіки. Водночас з огляду на наявні особливі умови реформування вирішуються гострі економічні та соціальні проблеми, зокрема структурні перетворення, технологічні оновлення, подолання кризових явищ.

Процес опосередкування державою економічного життя — це процес державного регулювання економіки. Поступово він стає рушієм економічного розвитку. Необхідність державного регулювання ринкової економіки випливає з об'єктивно властивих державі економічних функцій. В умовах існування різних форм власності роль державного регулювання полягає, з одного боку, в забезпеченні юридичного механізму їх реалізації, а з іншого — в спрямованому впливі на ринкові параметри, що забезпечують організацію функціонування економічної системи як цілого.

В економічній науці є два протилежні підходи до участі держави в регулюванні процесів: класична й кейнсіан-ська теорії. На думку класиків, ринковий механізм автоматично забезпечує рівність попиту й пропозиції, а відтак унеможлиблює тривалі порушення в економіці, зокрема спад виробництва, інфляцію, безробіття [2, с. 71-72].

На відміну від традиційної класичної теорії англійський економіст Джон Мейнард Кейнс обґрунтував об'єктивну необхідність і практичне значення державного регулювання ринкової економіки. Його теорія — це аналіз взаємодії та взаємозв'язків різних агрегованих економічних категорій і величин, дослідження того, як невідповідність між ними впливає на стан економіки, а також в яких межах і якими методами державного втручання можна досягти узгодження між цими категоріями та величинами з метою постійного економічного розвитку.

Загострення соціально-економічної кризи у країнах з ринковою економікою змусило їх переглянути методи й підходи до макроекономічного регулювання, а тому великого поширення дістали неокласичні теорії. В їх

основу покладено концепцію саморегулювання економіки та обмеженого державного втручання. На відміну від кейнсіанського стимулювання попиту вони, допускаючи безробіття, значну увагу приділяють обмеженню інфляції.

Водночас перехід до консервативної моделі регулювання не означає повної відмови від кейнсіанських методів, а є лише зміною стратегії щодо збереження в певних межах традиційних інструментів у разі їх модернізації. Держава, незважаючи на майже повсюдне проведення політики приватизації, "не випускає з рук" важелів регулювання, продовжує виконувати властиві їй функції, насамперед політико-стратегічні, економічні, соціальні та екологічні.

У країнах із розвиненою ринковою економікою наміри запровадження прямого державного контролю втілюють у життя завжди, коли ймовірним стає руйнування конкуренції. І тут держава намагається врахувати як інтереси окремих груп економічних суб'єктів, так і загальновизнані потреби суспільства у підтримуванні регульованого конкурентного порядку в країні. Державне регулювання потрібне за таких обставин.

У разі природної монополії, коли вихідною є теза про обмеженість ресурсів у галузі. Найчастіше цю обмеженість, покликану сформувати особливі умови ринкової діяльності, штучно створюють підприємства, які функціонують у цих галузях [5, с. 39-40].

За ринкової монополії, коли йдеться про "неконкурентне ринкове витіснення", тобто продавці через дискримінацію цін або їх агресивне зниження намагаються витіснити з ринку конкурентів з метою встановлення панівного ринкового середовища.

Коли спостерігається побічна дія, тобто коли у процесі виробництва або споживання товарів з'являються недоліки у ціновій системі. Ціна втрачає властивість показу обмеженості, бо до уваги беруться лише ті вигоди та невигоди, що їх визначає економічний суб'єкт. Побічний (екстернальний) ефект може бути і негативним, і позитивним. У першому випадку соціальні витрати перевищують особисті, а особиста вигода перевищує суспільну. Прикладом є шкода, заподіяна навколишньому середовищу: вирубування лісів, забруднення

стічними водами морів, озер, річок. І навпаки, у разі позитивного побічного ефекту соціальна вигода перевищує особисту.

Сьогодні в Україні загально визнаною є об'єктивна необхідність переходу до регульованого ринку, однак чітко не визначено форми, принципи й засоби державного регулювання. Через це особливого значення набуває встановлення кола об'єктів державного впливу, оскільки саме об'єкт зумовлює адекватну йому економічну форму державного регулювання. Розвиток об'єкта регулювання зумовлює розвиток форм і засобів його регулювання.

Як відомо, структура економіки України формувалася понад 70 років у так званому єдиному народногосподарському комплексі колишнього СРСР; її оптимізацію здійснювали виходячи із загальносоюзних інтересів та у відриві від міжнародного поділу праці. І дотепер їй притаманні низький рівень НТП, надмірна концентрація матеріального виробництва в окремих регіонах, марнотратне використання всіх видів ресурсів. Це призвело до неминучих негативних наслідків: занепаду продуктивних сил, виснаження та деградації природних ресурсів, погіршення екологічної і демографічної ситуації та масового зубожіння населення [9, с. 44-45].

Аналіз структури промисловості України показує, що її індустріальний комплекс спеціалізується на капітало-, природо- та енергомістких видах продукції. Наприклад, для виробництва продукції на 1000 дол. США Україна витрачає у 8—10, а то і в 12 разів більше нафтопродуктів, ніж розвинені країни, і в 3—4 рази більше, ніж такі малорозвинені країни, як Чилі та Аргентина.

Недостатньо розвиненими в Україні виявилися галузі, від яких залежить НТП в економіці. Пріоритетний розвиток важкої індустрії та ВПК, а також екстенсивне використання природних багатств (нині в Україні розробляється 8 тисяч родовищ корисних копалин) призвели до їх виснаження. Дефіцит енергетичних ресурсів поставив Україну в залежність від інших країн, насамперед від Росії. Все це є підставою для такого висновку: виробничий потенціал держави не працює в повному обсязі на український народ. У цьому полягає основна причина значної невідповідності між наявним економічним

потенціалом і фактичним рівнем життя населення. Виробничий потенціал України не дає необхідної віддачі, оскільки сформований так, що чим більше він працює, тим більше потребує імпортової продукції (енергоносіїв, комплектуючих тощо) [12, с. 77-78].

За таких умов назріла потреба здійснити рішучу структурну перебудову всього національного виробництва, трансформувати його із фрагмента відсталої, державно-монополістичної, несприйнятливої до НТП економічної системи колишнього СРСР на самодостатній, відкритий світовій кооперації національний народногосподарський комплекс, який би динамічно розвивався. Отже, формування виробничо-територіальних комплексів і промислових вузлів має стати основою економічної політики у сфері розвитку продуктивних сил. Базою для забезпечення реалізації стратегічних планів трансформації економіки може і має стати високорозвинений науково-технічний потенціал, який Україна має вже сьогодні.

Відомий український учений і політичний діяч М.І. Туган-Барановський у праці "Промышленные кризисы в современной Англии, их причины и влияние на народную жизнь" дійшов висновку, що вихід із кризи завжди пов'язаний з інвестуванням нагромадженого капіталу в нове виробництво, тобто в його структурну перебудову. Оптимізм для України полягає саме в тому, що, як стверджують і М. І. Туган-Барановський, і Дж. Кейнс, завдяки наявності потужного виробничого потенціалу в разі правильної макроекономічної політики можна набагато швидше виправити становище, аніж тоді, коли такого потенціалу немає або він незначний. Однак принципи цієї макроекономічної політики і структурної перебудови потрібно опрацювати. Досвід попередніх років свідчить, що спроби замінити державне директивне планування як головний метод управління на монополізований державний сектор його ринковим саморегулюванням не дали жодних результатів.

Нагальність регулювання ринку України зумовлена майже цілковитим розривом її зовнішньоекономічних зв'язків із державами близького зарубіжжя.

Саме це, а також незадовільний стан внутрішньоекономічних зв'язків унеможливають управління лише через механізми ринкової економіки.

Найважливішим складником державного впливу на макро- й мікроекономічні процеси у країні за ринкових умов є планування. Обґрунтовуючи необхідність макро-економічного планування, відомий американський підприємець Лі Якокка констатував, що "державне планування зовсім не означає соціалізм. Воно означає лише наявність продуманої стратегії та сформульованих цілей. Воно означає узгодження всіх аспектів економічної політики, а не переслідування вузькогрупових інтересів. У нас прогресу не буде, якщо ми не відмовимось від безумної ідеї, ніби будь-яке планування в масштабах країни є наступом на капіталістичну систему" [11, с. 67-68].

На сучасному етапі модель ринкової економіки України має відповідати таким вимогам.

Вона має гармонічно поєднувати антитоталітарний механізм соціального ринкового господарства та економічне макрорегулювання змішаної економіки.

Нова модель економіки має передбачати відносно тривале функціонування сильного державного та приватного секторів економіки, причому частка останнього повинна щорічно збільшуватися. Це свідчить про необхідність структурної перебудови не лише міжгалузевих комплексів, а й економіки країни загалом. При цьому переважання на початку державного сектору економіки не передбачає будь-яких пільг, переваг або виняткових прав, якими б користувалися підприємства цього сектору. Набутий досвід із приватизації підприємств України, а також світовий досвід свідчать, що за тричотири роки неможливо якісно трансформувати підприємства у сфері сучасного підприємництва. Це зумовлено насамперед недосконалістю законодавчої та нормативної баз, інерцією мислення керівників і вищих органів управління. Тому процес трансформації державного сектору економіки у приватний буде поступовим і триватиме невизначений час. Це означає, що економіка України в найближчій перспективі буде змішаною, а тому держава має використати кейнсіанські принципи макроекономічного регулювання. При цьому слід

урахувати постсоціалістичний характер української економіки й узяти за основу змішану модель управління ринковою економікою європейського типу, коли ринковий механізм функціонує під суворим контролем держави. Водночас курс на інтенсивне становлення приватного сектору — це не форсований і бездумний розподіл державних підприємств, їх негайне передання у приватний сектор. Такі проблеми мають вирішуватися послідовно і за допомогою механізмів конкуренції, роздержавлення, приватизації, банкрутства, злиття, поглинання та інших трансформацій.

У найближчому майбутньому економіка України має бути лише змішаною, й одним із критеріїв керованості неї буде суперечлива єдність порівняно жорсткого державного регулювання економіки та ринкового саморегулювання. При цьому послаблення та звуження сфери макрорегулювання має здійснюватися лише в міру становлення і посилення дії механізмів ринкового саморегулювання в його цивілізованих формах.

Посилення ринкової орієнтації та ринкових тенденцій у сфері ринкової економіки має здійснюватися водночас із посиленням впливу держави в соціальній сфері. Будь-які спроби перейти до ринкового саморегулювання у сфері розподілу в країні з постсоціалістичною економікою є згубними.

За нинішньої соціально-політичної ситуації економіка України має бути не сепаратистською, а унітарно конструктивною з елементами регіонального самоврядування [3, с. 82-83].

Отже, на сучасному етапі державне регулювання має бути складовою індикативного планування і спрямовуватись насамперед на стабілізацію виробництва, подолання інфляції, запобігання подальшому зниженню життєвого рівня населення.

Найважливіші завдання економічної політики України потрібно конкретизувати в політиці таких державних пріоритетів: прискорення структурної перебудови економіки з метою розвитку конкуренції; збільшення обсягу випуску продукції, що користується попитом, експорто-спроможна та імпортозамінна; модернізація і технічне переозброєння підприємств,

виробничих потужностей яких не вистачає для створення замкнених циклів із виробництва особливо важливих виробів виробничо-технічного призначення, товарів народного споживання тощо.

Економічну політику слід реалізовувати лише через державне регулювання економічних процесів в умовах ринкової економіки. Для цього Україна має великий арсенал випробуваних світовою та вітчизняною практикою економічних, правових та адміністративних важелів — ціни, податки, державний контракт, субсидії, субвенції та ін. Ефективність державного регулювання залежить від того, наскільки розумно й виважено використовуються ці важелі у процесі реалізації економічної політики.

Ціни й надалі відіграватимуть важливу роль в економічному впливі держави на економіку. У сучасних умовах немає змоги перейти до реформування цін на основі попиту і пропозиції. Це зумовлено передусім характером інфляційних процесів, ліквідацією диспропорцій і забезпеченням паритетності в міжгалузевому обміні, необхідністю соціального захисту окремих верств населення.

Особливо актуальним є питання цінового нівелювання тиску промисловості на сільське господарство через державне регулювання. Для цього держава за допомогою цін має впливати насамперед на споживання продукції базових галузей (вугілля, нафти, газу, електро- і теплоенергії, послуг транспорту і зв'язку), підтримувати сільськогосподарське виробництво (забезпечувати паритет обміну з промисловістю), декларувати зміни цін на основні види продукції виробничо-технічного призначення, обмежувати торговельно-постачальницькі надбавки при визначенні роздрібних цін і тарифів, а в подальшому взагалі відмінити їх [14, с. 88-89].

На сучасному етапі особливу увагу держава повинна звернути на фактори, які б сприяли посиленню інвестиційної діяльності. Нині частка амортизаційних відрахувань у структурі видатків на фінансування технічного розвитку підприємств надто мала, до того ж не забезпечується покриття необхідних витрат на реновацію основних фондів.

Внутрішніми джерелами фінансування технічного переозброєння підприємств мають бути прибуток і амортизаційні відрахування, зовнішніми — емісія цінних паперів і кредит. Причому частка зовнішніх джерел фінансування технічного розвитку галузей господарства повинна збільшуватись.

Зменшення кількості запропонованих виробництву зразків є відповідною реакцією сфери науки на посилення несприйнятливості підприємств до науково-технічних інновацій і відсутність системи стимулювання праці вчених на суспільному рівні. Отже, поширення державної політики у сфері інновації має здійснюватися за такими напрямками:

- орієнтування і підтримка наукових досліджень, розвиток високих технологій;
- захист вітчизняної промисловості та підвищення її конкурентоспроможності;
- фінансова підтримка і вдосконалення системи стимулювання.

Регулювання зовнішньоекономічної діяльності має бути спрямоване на зменшення економічної залежності України від зовнішніх чинників, забезпечення конкурентоспроможності на світовому ринку, а також на розробку та реалізацію антидемпінгових заходів. Для цього слід детально вивчити такі питання: кон'юнктура і політика зовнішньоекономічної діяльності основних партнерів України з економічного співробітництва; розробка прогнозів торговельно-економічних зв'язків; іноземні кредити та інвестиції; міжнародна технічна допомога та її використання; прийняття антидемпінгових законодавчих актів тощо [10, с. 77-78].

Варто зазначити, що це неповний перелік важелів державного регулювання на етапі переходу від командно-адміністративної економіки до ринкової. Правильне поєднання зазначених чинників сприятиме забезпеченню структурної переорієнтації економіки, створенню передумови для ефективної роботи всіх її складових (промисловості, сільського господарства та ін.) як на етапі переходу до ринку, так і в умовах його функціонування.

У результаті реалізації політики структурних змін можна досягти певних цілей, зокрема:

- розв'язання проблеми альтернативного енергетичного забезпечення;
- екологізації продуктивних сил;
- переорієнтації народногосподарського комплексу на пріоритетний розвиток сільськогосподарського машинобудування, електротехніки, легкої та харчової промисловості;
- комбінування і кооперування виробництва з метою комплексного використання сировини та утилізації відходів;
- організації інноваційних виробничо-територіальних комплексів із замкненим і безвідходним виробництвом;
- планомірного та комплексного розміщення галузей виробництва та сфер обслуговування з урахуванням наявних природних і трудових ресурсів;
- формування розвиненого АПК і високоінтенсивного сільського господарства; розміщення галузей і культур з урахуванням конкретних агрокліматичних та економічних умов;
- оптимізації територіально-виробничих і транспортних зв'язків як між регіонами, так і всередині них;
- технологічного інноваційного оновлення підприємств;
- максимального використання переваг міжнародного поділу праці та сприятливого транспортно-географічного положення України (транзит, розвиток мережі транспортних коридорів) [3, с. 77-78];
- сприятливих стабільних юридичних умов для зарубіжних інвестицій та діяльності спільних підприємств і організацій (доступ до сучасних передових технологій).

Структурна переорієнтація економіки України необхідна і реальна.

1.2. Поняття та принципи державного регулювання господарської діяльності

Господарська діяльність має певні ознаки, за якими потребує правового регулювання. Виходячи із загальної теорії держави та права розглянемо основні з них.

У процесі господарської діяльності виникають відносини між юридичними та фізичними особами. Ці відносини не належать до явищ об'єктивної дійсності, що розвиваються за законами природи, а тому потребують правового регулювання з боку держави. Відповідно до Конституції України Господарський кодекс України (далі — ГКУ) від 16 січня 2003 р. встановлює відповідні правові засади господарської діяльності (господарювання), що базуються на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності.

У відносинах, що виникають у процесі господарської діяльності, визначально беруть участь свідомі й вольові суб'єкти, не обмежені законом у правоздатності або дієздатності. Йдеться про те, що право не може регулювати дії, які не залежать від свідомої волі суб'єктів господарської діяльності — недієздатних осіб [5, с. 57-58].

У ст. 2 ГКУ визначається, що учасниками відносин у сфері господарювання є суб'єкти господарювання, споживачі, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, що наділені господарською компетенцією, а також громадяни, громадські та інші організації, які є засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності.

Господарська діяльність — найважливіший вид суспільних відносин, що має принципово важливе значення для держави (істотно впливає на стан економіки), об'єднань людей (юридичних осіб) і конкретних осіб (приватних підприємців, споживачів). Предметом регулювання господарського права є господарська діяльність.

Під господарською діяльністю розуміється діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність.

Господарська діяльність, що здійснюється задля досягнення економічних і соціальних результатів та з метою одержання прибутку, є підприємництвом, а суб'єкти підприємництва — підприємцями. Господарська діяльність може здійснюватись і без мети одержання прибутку (некомерційна господарська діяльність).

Діяльність негосподарюючих суб'єктів, що спрямована на створення й підтримання необхідних матеріально-технічних умов їх функціонування і здійснюється за участі або без участі суб'єктів господарювання, є господарчим забезпеченням діяльності негосподарюючих суб'єктів.

Сферу господарських відносин становлять господарсько-виробничі, організаційно-господарські та внутрішньогосподарські відносини.

Господарсько-виробничими є майнові та інші відносини, що виникають між суб'єктами господарювання при безпосередньому здійсненні господарської діяльності.

Під організаційно-господарськими розуміються відносини між суб'єктами господарювання та суб'єктами організаційно-господарських повноважень у процесі управління господарською діяльністю [6, с. 44-45].

Внутрішньогосподарськими є відносини між структурними підрозділами суб'єкта господарювання, та відносини суб'єкта господарювання з його структурними підрозділами (ст. 3 ГКУ).

Господарська діяльність — це вид суспільних відносин, що об'єктивно потребує і піддається юридичній регламентації. Тому важливо розмежувати відносини у сфері господарювання й інші види відносин. Так, згідно зі ст. 4 ГКУ до предмету правового регулювання господарської діяльності не належать:

– майнові та особисті немайнові відносини, що регулюються Цивільним кодексом України (далі — ЦКУ). Так, цивільним законодавством (ст. 1 "Відносини, що регулюються цивільним законодавством" ЦКУ) регулюються особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників. До майнових відносин, заснованих на адміністративному або іншому владному підпорядкуванні однієї сторони другій стороні, а також до податкових, бюджетних відносин цивільне законодавство не застосовується, якщо інше не встановлено законом. У ст. 9 ЦКУ "Застосування цивільного кодексу України до врегулювання відносин у сферах господарювання, використання природних ресурсів, охорони довкілля, а також до трудових та сімейних відносин" встановлено: положення ЦКУ застосовуються для врегулювання відносин, що виникають у сферах використання природних ресурсів та охорони довкілля, а також до трудових та сімейних відносин, якщо вони не врегульовані іншими актами законодавства. Законом можуть передбачатись тільки особливості регулювання майнових відносин у сфері господарювання;

– земельні, гірничі, лісові та водні, щодо використання й охорони рослинного і тваринного світу, територій та об'єктів природно-заповідного фонду, атмосферного повітря [3, с. 25-26];

– трудові відносини;

– фінансові відносини за участі суб'єктів господарювання, що виникають у процесі формування та контролю виконання бюджетів усіх рівнів;

– адміністративні та інші відносини управління за участі суб'єктів господарювання, в яких орган державної влади або місцевого самоврядування не є суб'єктом, наділеним господарською компетенцією, і безпосередньо не здійснює організаційно-господарських повноважень щодо суб'єкта господарювання. Особливості регулювання майнових відносин суб'єктів господарювання визначаються, зокрема, Господарським кодексом України. Правила ГКУ застосовуються також до господарських відносин, що виникають

із торговельного мореплавства і не врегульовані Кодексом торговельного мореплавства України.

Базисом, на якому сформувалося правове регулювання господарської діяльності та відповідно до якого ця діяльність потребує

юридичної регламентації, є конституційні основи правопорядку у сфері господарювання. Правовий господарський порядок в Україні формується на основі оптимального поєднання ринкового саморегулювання економічних відносин суб'єктів господарювання та державного регулювання макроекономічних процесів виходячи з конституційної вимоги відповідальності держави перед людиною за свою діяльність та визначення України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави.

Держава регулює найважливіші суспільні відносини, у тому числі й господарську діяльність. З метою ефективного управління цією діяльністю держава видає нормативно-правові акти, які є обов'язковими для всіх суб'єктів господарювання, державних органів і посадових осіб [6, с. 93-94].

Основні риси державного регулювання:

1. Державне регулювання господарської діяльності є попередньою стадією реалізації економічної політики, має державно-політичний характер.
2. Соціальне призначення державного регулювання господарської діяльності полягає в організації та впорядкованості господарських відносин, учасниками яких відповідно до ст. 2 ГКУ є суб'єкти господарювання, споживачі, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією, а також громадяни, громадські та інші організації, які є засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності.
3. Реалізація соціального призначення здійснюється шляхом реалізації функцій забезпечення перспективного розвитку підприємництва.
4. Функції реалізуються із застосуванням відповідних методів.
5. Суб'єктом державного регулювання господарської діяльності є Верховна Рада України.

6. Об'єктом державного регулювання господарської діяльності є процеси і тенденції господарювання.

7. Формою відтворення державного регулювання господарської діяльності є акт регулювання (Господарський кодекс України), в який трансформується політичне рішення.

Принципи державного регулювання господарської діяльності:

- принцип законності;
- принцип забезпечення економічної багатоманітності та рівного захисту всіх суб'єктів господарювання;
- принцип справедливості, добросовісності, розумності;
- судовий захист прав у сфері господарювання при їх порушенні;
- принцип обмеженого втручання (обмеження державного регулювання економічних процесів у зв'язку з необхідністю забезпечення соціальної спрямованості економіки, добросовісної конкуренції у підприємстві, екологічного захисту населення, захисту прав споживачів і безпеки суспільства та держави;
- захист національного товаровиробника (абз. 4 п. 1 ст. 6 ГКУ);
- заборона незаконного втручання органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у господарські правовідносини [6, с. 44-45].

Характер зв'язків держави і механізму правового регулювання зумовлений нерозривним зв'язком між державою і правом. Саме держава як апарат політичної влади здійснює через свої органи правотворчу, правозастосовчу і правоохоронну діяльність. Тому діяльність державних органів є необхідною умовою функціонування механізму правового регулювання господарських відносин. У функціонуванні механізму правового регулювання господарських відносин особливу роль відіграє правозастосовча діяльність державних органів, яка уособлює її діяльність щодо реалізації відповідних владних повноважень. Правозастосування стає необхідним тоді, коли для виникнення суб'єктивних прав та юридичних обов'язків наявності

власне норми права недостатньо і постає потреба у виданні відповідними державними органами додаткових індивідуальних актів, що надають чинності механізму правового регулювання. Завдання правозастосовчої діяльності — продовжити запрограмоване правотворчістю загальне нормативне регулювання за допомогою норм права. Допоміжним інструментом при цьому є індивідуальна регламентація, що здійснюється за допомогою актів застосування права і виявляється в уточненні реального правового положення суб'єктів. Отже, правозастосовча діяльність держави доповнює процес правового регулювання, створюючи можливості для реалізації прав і обов'язків суб'єктів господарювання, якщо постає потреба в додаткових індивідуальних актах державних органів [7, с. 57-59].

Так, конституційною нормою закріплено право громадян займатися підприємницькою діяльністю ("кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом" — ст. 42 Конституції України). Але для реалізації цього права потрібно мати видані державними органами відповідні індивідуальні акти, що регламентують порядок набуття цього права згідно із Законом України "Про державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб — підприємців" від 15 травня 2003 р.

РОЗДІЛ 2

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Конституційні засади державного регулювання господарської діяльності

До конституційних основ правового господарського порядку в Україні належать такі: право власності українського народу на землю, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони, що здійснюється від імені українського народу органами державної влади і органами місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією України; право кожного громадянина користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону; забезпечення державою захисту прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальної спрямованості економіки, недопущення використання власності на шкоду людині й суспільству; право кожного володіти, користуватись і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності; визнання всіх суб'єктів права власності рівними перед законом, непорушності права приватної власності, недопущення протиправного позбавлення власності; економічна багатоманітність, право кожного на підприємницьку діяльність, не заборонену законом, визначення виключно законом правових засад і гарантій підприємництва; забезпечення державою захисту конкуренції в підприємницькій діяльності, недопущення зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірного обмеження конкуренції та недобросовісної конкуренції, визначення правил конкуренції та норм антимонопольного регулювання виключно законом; забезпечення державою екологічної безпеки та підтримання екологічної рівноваги на території України; забезпечення державою належних, безпечних і здорових

умов праці; захист прав споживачів; взаємовигідне співробітництво з іншими країнами; визнання і дія в Україні принципу верховенства права.

Таким чином, суб'єкти господарювання та інші учасники відносин у сфері господарювання здійснюють свою діяльність у межах встановленого правового господарського порядку з додержанням вимог законодавства.

Отже, спираючись на визначені ознаки, за якими господарська діяльність потребує правового регулювання, можна визначити предмет правового регулювання господарської діяльності. Це визначені законодавством України основні засади господарювання в Україні, господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, між суб'єктами господарювання та іншими учасниками відносин у сфері господарювання, а також нагляд і контроль за цією діяльністю з боку держави з метою усунення незаконності в галузі господарювання, що може призвести до негативних наслідків як для суб'єктів господарювання, підприємців та споживачів, так і для економіки України загалом [13, с. 66-68].

Загальними вважаються принципи господарювання в Україні:

- забезпечення економічної багатоманітності та рівний захист державою всіх суб'єктів господарювання;
- свобода підприємницької діяльності в межах, визначених законом;
- вільний рух капіталів, товарів та послуг на території України;
- обмеження державного регулювання економічних процесів у зв'язку з необхідністю забезпечення соціальної спрямованості економіки, добросовісної конкуренції в підприємстві, екологічного захисту населення, захисту прав споживачів та безпеки суспільства і держави;
- захист національного товаровиробника;
- заборона незаконного втручання органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у господарські відносини.

Норми права регулюють господарську діяльність, охороняються заходами державного примусу в разі їх порушення чи загрозою застосування юридичних

санкцій. Таким чином, нормативно-правове регулювання господарської діяльності включає відносини у сфері господарювання, що регулюються Конституцією України, ГКУ, законами України, нормативно-правовими актами Президента України, Кабінету Міністрів України, інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Правове регулювання господарської діяльності здійснюється за допомогою відповідних прийомів або способів за формою відтворення державного примусу.

1. Дозвільні засоби (правовстановлюючі норми) надають суб'єктам право на здійснення передбачених законом позитивних дій (наприклад, право "...самостійного формування підприємцем програми діяльності, вибору постачальників і споживачів продукції, що виробляється, залучення матеріально-технічних, фінансових та інших видів ресурсів, використання яких не обмежено законом, встановлення цін на продукцію та послуги відповідно до закону" — ст. 44 ГКУ).

2. Зобов'язувальні засоби (обов'язкові норми). Зобов'язують суб'єктів господарської діяльності виконувати передбачені законодавством позитивні дії (наприклад: "Суб'єкт господарювання, здійснюючи господарську діяльність, зобов'язаний використовувати природні ресурси відповідно до цільового призначення..." [7, с. 93-94]).

3. Заборонні засоби (заборонні норми). Встановлюють зобов'язання суб'єктів господарювання утримуватися від певних дій (наприклад, заборона дій, віднесених законодавством до недобросовісної конкуренції — ст. 32 ГКУ, Закон України "Про захист від недобросовісної конкуренції").

Перелічені засоби правового регулювання господарської діяльності (дозвіл, зобов'язання, заборона) ефективно діють лише в тісному взаємозв'язку. Так, дозвільний засіб щодо певної поведінки суб'єкта у процесі господарської діяльності буде реальним лише за наявності обов'язків інших суб'єктів господарювання задовольняти потреби, які в цьому зв'язку виникли в уповноваженого суб'єкта.

У ст. 12 ГКУ висвітлюються такі засоби державного регулювання господарської діяльності, як державне замовлення, державне завдання; ліцензування, патентування і квотування; сертифікація та стандартизація; застосування нормативів та лімітів; регулювання цін і тарифів; надання інвестиційних, податкових та інших пільг; надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій.

Умови, обсяги, сфери та порядок застосування окремих засобів державного регулювання господарської діяльності, встановлення та скасування пільг і переваг у господарській діяльності окремих категорій суб'єктів господарювання крім ГКУ визначаються й іншими законодавчими актами, а також програмами економічного і соціального розвитку відповідно до цього Кодексу та інших законів.

Обмеження щодо здійснення підприємницької діяльності, а також перелік видів діяльності, в яких забороняється підприємництво, встановлюються Конституцією України та законодавством.

Крім способів правового регулювання господарської діяльності визначають його типи. Типи правового регулювання підприємницької діяльності — це особливості загального порядку правового регулювання господарської діяльності в певному конкретному випадку: дозволу чи заборони. З огляду на це розрізняють такі типи правового регулювання господарської діяльності [5, с. 72-73]:

1. Загальний дозвіл — це тип правового регулювання, який базується на презумпції дозволу виконувати ті чи інші дії. Безумовно, випадки прямої заборони законом тих або інших дій становлять виняток. Цей тип правового регулювання господарської діяльності виходить з формули: дозволено все, крім того, що прямо заборонено законом (наприклад: "Підприємці мають право без обмежень самостійно здійснювати будь-яку підприємницьку діяльність, яку не заборонено законом" — ст. 43 ГКУ). Оскільки основна мета здійснення підприємницької діяльності полягає в одержанні прибутку, цей тип доволі актуальний. Суб'єкт підприємницької діяльності, керуючись нормами, які

регулюють певну поведінку у процесі цієї діяльності, має можливість виконувати будь-які дії, не заборонені законом.

2. Звільнення від заборони — це тип правового регулювання господарської діяльності, в основу якого покладено загальну заборону здійснення певних дій, але при цьому формується конкретне звільнення від неї, тобто робиться виняток із загальної заборони. У цьому типі правового регулювання господарської діяльності реалізується принцип: заборонено все, за винятком того, що прямо дозволено законом (наприклад, дискримінація суб'єктів господарювання органами влади та управління заборонена. "... Законом можуть бути встановлені винятки... з метою забезпечення національної безпеки, оборони, загальносуспільних інтересів" — ст. 31 ГКУ).

2.2. Особливості та система господарського законодавства

Метод правового регулювання господарської діяльності — це сукупність прийомів впливу права та державної влади на регулювання господарської діяльності та їх суб'єктів і закріплення їх в нормативно-правових актах.

Розрізняють два методи регулювання господарської діяльності:

– загальний (автономний) — дає право всім учасникам господарської діяльності займатися нею, закріплює відносну незалежність при вступі в підприємницькі правовідносини, а з виникненням правовідносин дає можливість автономно використовувати свої зобов'язання, якщо не виникає конфліктів, які потребують втручання державних органів;

– спеціальний (авторитарний, державний) — застосовується на випадок правової нерівності суб'єктів господарської діяльності. Зокрема, у разі юридичної санкції за порушення законодавства найчастіше однією стороною є держава, другою — підприємці [3, с. 57-58].

Як зазначалося, правове регулювання господарської діяльності — це дія права на відносини, що виникають у процесі господарської діяльності, за допомогою певних юридичних засобів, через систему яких ці відносини розвиваються в межах, визначених відповідними нормами права. Сукупність правових засобів, за допомогою яких поведінка суб'єктів господарювання приводиться у відповідність до вимог і дозволів, що містяться в нормах права, називається механізмом правового регулювання підприємницької діяльності.

З визначення поняття механізму правового регулювання господарської діяльності випливає, що це явище комплексне, а тому визначимо його складові.

Норми права є основою механізму правового регулювання господарської діяльності. Адже саме з юридичних норм, їх змісту починається правовий вплив на відносини, що виникають у процесі господарської діяльності між суб'єктами господарювання і державою. Якість правового регулювання цієї діяльності залежить від того, якою мірою норми права враховують

закономірності господарських відносин, а також від рівня загальної і правової культури законодавчого корпусу. Безпосереднім чинником виникнення правових норм є правотворча діяльність держави, що полягає у прийнятті, зміні або скасовуванні певних правових норм.

Правові відносини між суб'єктами господарювання, тобто такі, що відбуваються в межах, визначених нормами права. Норми права, що регламентують господарські відносини, надають останнім юридичну форму — учасники господарської діяльності стають суб'єктами господарських правовідносин, що взаємопов'язані суб'єктивними правами та юридичними обов'язками. Отже, правові відносини — це форма, в якій визначена у правовій нормі модель поведінки суб'єктів господарювання.

Акти реалізації прав і обов'язків — це дії суб'єктів господарської діяльності згідно з приписами правових норм. Реалізовуватися права і обов'язки можуть як у межах певних правовідносин (наприклад, право найму працівників), так і у вигляді окремих актів (право суб'єкта розпоряджатися річчю, яка йому належить). На процес правового регулювання господарської діяльності завжди істотно впливають такі чинники, як законність, правосвідомість і правова культура [10, с. 88-89].

Процес правового регулювання господарської діяльності складається з кількох стадій.

1. Правова регламентація господарської діяльності. На цій стадії передбачається розробка правових норм як загальнообов'язкових правил поведінки при здійсненні господарської діяльності.

2. Виникнення суб'єктивних прав і юридичних обов'язків — перехід від загальних приписів правових норм до конкретної моделі поведінки конкретних господарюючих суб'єктів.

3. Реалізація (фактичне застосування) суб'єктивних прав і юридичних обов'язків.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Метою видання правових приписів є досягнення необхідного суспільно корисного результату. Саме тому суспільство зацікавлено, щоб юридичні норми, які регулюють господарську діяльність, досягали мети, визначеної при їх виданні. Аналіз цих питань і становить проблему ефективності правового регулювання господарських відносин в Україні.

Термін "ефективність" означає результат (наслідок) якогось явища. Ефективність органічно пов'язана з результативністю,

дієвістю певних заходів, дій, приписів. Критерієм ефективності правових норм (і права загалом) є міра досягнення поставлених перед ними цілей. Розрізняють цілі найближчі й кінцеві, прямі й непрямі та ін. Загальновизнано такі основні цілі правового регулювання господарських відносин:

- закріплення за допомогою юридичних засобів відносин, які склалися в економіці України і вважаються "господарськими";
- стимулювання існуючих господарських відносин, що відповідають загальному інтересу суспільства і держави;
- створення умов для розвитку сфери господарських відносин (господарсько-виробничих, організаційно-господарських та внутрішньогосподарських відносин);
- розмежування відносин у сфері господарювання з інших видів відносин з метою встановлення чітких юридичних норм. Співвідношення фактичних результатів дії юридичних норм з цілями, що передбачались при їх виданні, виявляє ефективність або неефективність цих норм. Рівень досягнення цих цілей і визначає рівень ефективності певної норми права. Таким чином, при

визначенні ефективності норми права враховуються такі дві обставини: цілі, що визначались при її виданні, і досягнуті результати [15, с. 82-83].

Розглянемо основні чинники забезпечення ефективності правового регулювання господарської діяльності.

Відповідність вимог норм права рівню соціально-економічного розвитку держави. Норми права зумовлюються економічними чинниками не автоматично. Право є продуктом свідомої діяльності людей, тому економічні закономірності розвитку суспільства можуть або правильно визначатись і відбиватись у праві, або спотворюватися в ньому. З огляду на це з'являються норми, що не відповідають економічним та іншим соціальним вимогам сучасного етапу розвитку суспільства. Це пояснюється насамперед об'єктивними проблемами пізнання реальної дійсності, а також суб'єктивістськими підходами до правотворення. Як засвідчує досвід, такі правові акти, як правило, з часом доопрацьовуються відповідно до реальних вимог соціально-економічного розвитку суспільства або скасовуються.

Рівень досконалості господарського законодавства. Що досконаліше законодавство, то швидше і ефективніше досягаються цілі, визначені при створенні конкретних юридичних норм. Неузгодженість окремих норм права, наявність прогалин, відсутність реальних санкцій окремих норм — усе це негативно позначається на рівні ефективності правового регулювання господарської діяльності [12, с. 74-75].

Рівень правової культури учасників господарювання. Цей чинник доволі місткий і охоплює режим законності при право-творчості та правозастосуванні, рівень правосвідомості тощо. Сутність правової культури полягає в тому, що всі суб'єкти господарських відносин мають бути обізнані зі змістом правових норм, чітко усвідомлювати свої суб'єктивні права та юридичні обов'язки, неухильно дотримувати їх. Без цього правові вимоги не можуть бути ефективними. Суб'єкти правових вимог (учасники господарювання) поділяються на дві групи: суб'єкти, для яких знання законодавства є службовим обов'язком (юристи, економісти, фінансисти та ін.); усі інші суб'єкти

(споживачі, громадяни-підприємці). Суб'єкти першої групи одержують інформацію про нормативні акти за службовою лінією, з офіційних джерел, а суб'єкти другої групи — з інших джерел, насамперед із засобів масової інформації.

Проте лише знання права суб'єктами господарських відносин не забезпечує його ефективності. Необхідні ще умови для його реалізації.

Таким чином, реалізація норм права суб'єктами господарської діяльності є безпосереднім результатом правового регулювання господарської діяльності. Підсумком правового регулювання господарської діяльності є результат сукупної дії всіх ланок механізму правового регулювання: нормативних актів, які складаються з норм права, правовідносин у сфері господарювання (суб'єктивних прав та юридичних обов'язків господарюючих суб'єктів) та індивідуальних актів (актів застосування) при їх сукупному впливі як на поведінку кожного суб'єкта господарювання, так і на формування господарських правовідносин загалом.

ВИСНОВКИ

Аналіз наукової літератури щодо суті і ролі державного регулювання зумовлює висновок, що без впливу на процес господарювання і підприємництво, зокрема, не обходиться жодна держава, різняться тільки межі і форми державного впливу на економіку.

Україна прагне стати державою з ринковою економікою, проте ринок володіє об'єктивно властивими йому недоліками, які неможливо усунути без допомоги держави. Ринок і держава є двома взаємодіючими системами, відносини яких регулюються через певні правові засоби. Держава встановлює правові засади та засоби ринку у межах яких суб'єкти господарювання мають певну свободу. Ці типові засади, перш за все, стосуються конкурентної поведінки, управлінських відносин, дозвільної системи і ліцензування, реклами і охорони навколишнього природного середовища. Ці засади та засоби закріплюються нормами законів України і різняться за ступенем обмеження господарської діяльності, але усі вони слугують встановленню певного господарського правопорядку в державі. Таким чином держава за допомогою правових норм здійснює безліч форм впливу на суб'єктів господарської діяльності від встановлення певних обмежень до державної підтримки.

Аналізуючи вищевикладені визначення правового регулювання та державного регулювання господарської діяльності, і враховуючи, по-перше, що державне регулювання ґрунтується на нормативно-правових нормах, які закріплені у законах і підзаконних актах. По - друге, це діяльність держави в особі державних органів, яка направлена на впорядкування суспільних відносин, що виникають у сфері господарювання. Можна дійти висновку, що правове регулювання і державне регулювання господарської діяльності мають тотожні значення. Державне регулювання має потребу в належному рівні правового забезпечення.

З цього приводу О. М. Мельник вважає, що правове регулювання як вид соціального регулювання суспільних відносин посідає особливе місце, оскільки

є важливим організаційним фактором, націленим на забезпечення ефективної практичної діяльності людей. Завдання державного управління не можуть бути вирішені без специфічного впливу права на суспільні відносини, який здійснює правове регулювання. Тому можна констатувати необхідність правового регулювання для розвитку суспільства, оскільки саме ефективне правове регулювання забезпечує захист прав особистості, стабільність, порядок і організованість, реалізацію перспектив соціального і економічного розвитку.

З огляду на викладене, правове регулювання господарської діяльності – це складний процес, спрямований на досягнення певних результатів соціально економічного розвитку за допомогою правових засобів впливу на поведінку суб'єктів господарювання, який має на меті встановлення господарського правопорядку в Україні. Отже, у правовому регулюванні відбувається втручання держави у життєву діяльність суспільства. Участь держави у регулюванні господарськими правовідносинами повинно здійснюватися в рамках, визначених законодавством з дотриманням певних меж державного втручання у процес господарювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський Кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Податковий Кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Адміністративне право України. Академічний курс. Підручн.у 2 т.Т.2. Особлива частина/ ред. Колегія: В.Б. Авер'янов (голова) та ін. – К.:Юрид. думка, 2005. – 624 с.
4. Варналій З.С. Застосування податкового стимулювання суб'єктів підприємницької діяльності в умовах впровадження норм Податкового кодексу України / З.С. Варналій // Малий і середній бізнес. - 2012. - № 4. - С.32-37.
5. Курмаєв П.Ю. Організаційно–економічний механізм регулювання розвитку регіонів /П.Ю. Курмаєв. - Умань: ПП Жовтий, 2010. – 332 с.
6. Адміністративне право України. Академічний курс : [підручник] : у 2 т. / ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). – К. : Вид-во «Юридична думка», 2004– Т.1 : Загальна частина. – 2004. – 584 с.
7. Новоселов А.С. Методологические проблемы управления экономикой региона /А.С. Новоселов //Регион: экономика и социология. – 2008. – №2. – С.49–67.
8. Гарагонич О.В. Теоретичні питання державного регулювання господарської діяльності [Електронний ресурс] / О.В. Гарагонич. - Режим доступу: <http://bnc.in.ua/pravove-zabezpechennya-gospodarskoi-diyalnosti/teoretichni-pitannya-derzhavnogo-reguliuvannya-gospodarskoi-diyalnosti/>
9. Ісаков М.Г. Теоретичні основи державного регулювання підприємницької діяльності/ М.Г. Ісаков// Актуальні проблеми права: теорія і практика. – 2012. - № 23
10. Мамутов В. Посилення публічних засад у правовому регулюванні господарської діяльності // Право України. – 2009. – № 9 .- с. 83-94

11. Мельник О. Сфера правового регулювання :поняття, ознаки, види // Право України. – 2010. – № 9 .- с. 132 – 138.

12. Рибчак В. І. Аналіз сучасних підходів до державного регулювання підприємницької діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.msu.edu.ua/visn/wp-content/uploads/2015/10/13-2015-7.pdf>

13. Харківська К. В. Поняття та принципи державної політики регулювання господарської діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc10-1/part_1/60.pdf

14. Щербина В. Поняття та види засобів державного регулювання господарської діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://papers.univ.kiev.ua/1/jurydychni_nauky/articles/v-shcherbinadefinition-and-types-of-government-regulation-of-business_19526.pdf

15. Ямкова І. М. Засоби державного регулювання господарської діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lsej.org.ua/4_2015/30.pdf